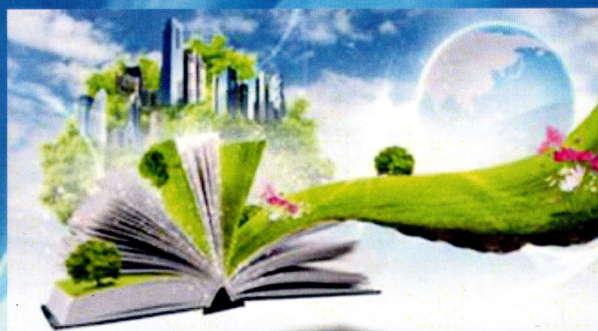

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА РАДА
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОДА
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЯНА КОХАНОВСЬКОГО (КЕЛЬЦЕ, ПОЛЬЩА)
ЛЮБЛІНСЬКА ШКОЛА ВИЩА (РИКІ, ПОЛЬЩА)
ВИЩА ГУМАНІСТИЧНО-ЕКОНОМІЧНА ШКОЛА (БЖЕГ, ПОЛЬЩА)
ВІДДІЛ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ

Збірник матеріалів

II Міжнародної науково-практичної конференції

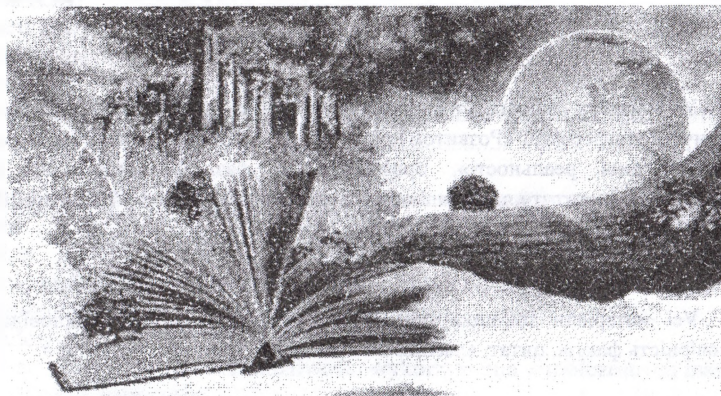
**«РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ
МАЙСТЕРНОСТІ ПЕДАГОГА В УМОВАХ
НОВОЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ
РЕАЛЬНОСТІ»**

У ДВОХ ЧАСТИНАХ

ЧАСТИНА 1

ТЕРНОПІЛЬ - 2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА РАДА
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОДА
ДНУ "ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ"
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЯНА КОХАНОВСЬКОГО (КЕЛЬЦЕ, ПОЛЬЩА)
ЛЮБЛІНСЬКА ШКОЛА ВИЩА (РИКІ, ПОЛЬЩА)
ВИЩА ГУМАНІСТИЧНО-ЕКОНОМІЧНА ШКОЛА (БЖЕГІ, ПОЛЬЩА)
ВІДДІЛ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ

Збірник матеріалів
II Міжнародної науково-практичної конференції
«Розвиток професійної майстерності педагога в умовах
нової соціокультурної реальності»

У двох частинах
Частина I

Тернопіль
2019

педагогічних вузів.....	217
Зборовець Н.М. Інноваційні педагогічні технології на уроках виробничого навчання з професії «крavecь, закрійник».....	219
Зенчак А.Е. The role of adult vocational education in Latvia.....	221
Зубаль І.М. Соціалізація та виховання дітей дошкільного віку в умовах фінансово – економічного розвитку.....	225
Іванко Т.М. Деякі аспекти формування соціокультурної компетенції у закладах середньої освіти	228
Іванюк Т.Г. Компетентнісно зорієнтовані завдання у навчанні математики: конструювання та впровадження.....	231
Ігнатенко Н. В. Закономірності розвитку шкільної освіти в контексті інтеграційних процесів країн Євросоюзу.....	237
Ількевич Т.І. Дослідницько-проектна діяльність – один із ефективних засобів формування ключових компетентностей на уроках фізики.....	240
Кавецький В. Є. Урахування напрямів самопідготовки оптантів до професійного самовизначення в профорієнтаційній роботі педагогів.....	242
Калаур С.М., Діда Г.А. Психолого-педагогічна характеристика потенціалу коледжів у системі неперервної професійної підготовки.....	246
Кашуба З.Б. Театральна діяльність як ефективний засіб розвитку особистісної компетентності дітей дошкільного віку.....	248
Кащук Н.В. Використання мультимедійних засобів навчання на уроках суспільних дисциплін в закладах П(ПТ)О	252
Кендюхова А.А. Оцінювальна компетентність педагога як основа професійного розвитку.....	254
Кириленко Н.І. Дидактичний потенціал коміксу як засобу реалізації проектних технологій в системі шкільної біологічної освіти	257
Кікінежжі О.М. Гендерна компетентність педагога в умовах нової соціокультурної реальності	261
Кляпетура М. В. Роль старшого майстра в організації контролю за навчально- виробничою діяльністю.....	263

Когут О. І.	
Професійний розвиток педагогів в умовах реформування освіти.....	267
Ковальчук Т.М.	
Психологічна компетентність як вагома складова діяльності майстра виробничого навчання.....	270
Кодлюк Л. І.	
Шляхи реалізації культурологічного підходу у змісті підручників з іноземної мови.....	273
Кодлюк Я. П.	
Готовність до аналізу шкільних підручників – важлива складова професійної компетентності педагога.....	276
Козак О.В.	
Психологічні аспекти лідерства учнів професійно-технічного закладу освіти.....	279
Коломієць О. Б.	
Розвиток інформаційної культури в процесі професійної підготовки майбутнього документознавця.....	281
Коненко Л.Б., Іваночко О.В.	
Мейнстрим науково-методичного супроводу реалізації концепції Нової української школи в початкових класах закладів загальної середньої освіти.....	284
Кондирєва М.М.	
Інноваційні технології для підвищення якості мовно-літературної освіти.	286
Кондратюк С. М.	
Позакласна робота з формування здоров'язбережувальної компетентності молодших школярів.....	288
Miroslav Kornický	
Hudobnosť a hudobná hra music and music game.....	290
Король В.Р.	
Мовностилістичні особливості рекламного тексту (на прикладі рекламних текстів телеканалу 1+1).....	304
Коротюк З.М.	
Андрогогіка: теорія і технологія навчання дорослих	310
Кочук А.В.	
Розвиток критичного мислення старшокласників засобами проектів на уроках іноземної мови.....	313
Кравець А.Ю.	
Формування дискурсивної культури старшокласників на уроках іноземної мови.....	315
Кравець С. Г.	
Професійний розвиток сучасного педагога в контексті реформування професійної освіти.....	316
Ludmila Krajščířiková	
Communication strategies in the education process.....	320

Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін. / за заг. ред. С. Ю. Николаєвої. К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.

3. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник для студ. вищ. навч. закл. / Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко, С. В. Тезікова. К.: Академія, 2010. – 328 с.

4. Редько В. Г. Засоби формування комунікативної компетентності у змісті шкільних підручників з іноземних мов. Теорія і практика: монографія / В. Г. Редько. К.: Генеза, 2012. – 224 с.

УДК 373.3(075.2)

Кодлюк Я. П.

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки і методики
початкової та дошкільної освіти,
завідувач науково-дослідної
лабораторії шкільного підручника
ТНПУ імені В. Гнатюка yr.kodliuk@gmail.com

ГОТОВНІСТЬ ДО АНАЛІЗУ ШКІЛЬНИХ ПІДРУЧНИКІВ – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА

Виразною ознакою реформування національного шкільництва, що відбувається відповідно до концепції «Нова українська школа» [5], є його варіативність, яка проявляється не лише в наявності різних типів навчально-виховних закладів, а й варіативності навчальної літератури, зокрема у розробці альтернативних підручників. Поняття «варіативні підручники» трактуємо таким чином: це різні типи підручників, які забезпечують реалізацію змісту освіти на певному ступені навчання (наприклад, у рамках загальноосвітньої школи, школи першого ступеня тощо), тоді як «альтернативні підручники» – це книги, які є носіями змісту освіти з одного навчального предмета чи інтегрованого курсу, але реалізують різні педагогічні технології, пропонують авторські підходи до дидактико-методичної організації навчального матеріалу в конкретному класі [3, с. 226].

Справжня варіативність навчальної літератури, на наш погляд, передбачає такі процедури: завчасне ознайомлення вчителів із переліками підручників, рекомендованими МОН України, за якими навчатимуться молодші школярі в наступному навчальному році; різновекторну роботу видавництва, обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти, управлінь освіти (зустрічі з авторами навчальних книг, виступи підручникомознавців, викладачів-методистів та ін.) з метою роз'яснення концепції тієї чи іншої навчальної книги, її «прихованого змісту»; обґрунтований вибір класоводом підручників з того чи іншого навчального предмета; отримання цих підручників у достатній кількості.

Прикро, що, працюючи за підручником, який «завезли» у школу, вчителі часто не знають про існування підручників інших авторів з даного навчального предмета. Таке явище неприпустиме. З іншого боку, наяву

нагальна потреба підготовки вчителя до роботи в умовах варіативної навчальної літератури, зокрема ознайомлення з азами теорії шкільного підручника (функції, структура тощо) та способами використання навчальної книги на уроці.

Зазначимо, що проблема аналізу навчальної літератури аспектно розглядалася вітчизняними і зарубіжними дослідниками: Д. Д. Зуєв, Я. П. Кодлюк, В. Г. Редько, О. Я. Савченко, Н. Р. Хребтова та ін. [1; 3; 6; 7; 8].

Мета тез: розкрити основні підходи до аналізу підручників, адресованих молодшим школярам.

Цілісне уявлення про навчальну книгу акумулює розроблена нами схема *комплексного аналізу підручників для початкової школи*, яка охоплює такі аспекти: *функції підручника* (інформаційна, розвивальна, виховна, мотиваційна), *структура* (текст, апарат організації засвоєння, ілюстративний матеріал, апарат орієнтування), *поліграфічне оформлення* (естетика навчальної книги, відповідність санітарно-гігієнічним вимогам), *підручник у системі навчально-методичного комплексу* (підручник – самостійний елемент навчального процесу, зв'язок підручника з іншими елементами навчального комплексу (їх узгодженість), підручник і методична література для вчителя (їх взаємозв'язок)) [4].

Серед методів аналізу підручника як, власне, книги педагогічно виправданним є *структурно-функціональний підхід*. Складовими такого підходу визнано структурний аналіз підручника та його функціональну характеристику. *Структурний аналіз* дає змогу з'ясувати побудову книги (поурочна чи тематична), її основні елементи: розділи, параграфи – цілісності першого ряду та тексти, завдання і вправи, ілюстративний матеріал тощо – цілісності другого ряду (за В. С. Цетлін), а також зв'язки між ними. Провідними *функціями підручника* для початкової школи вважаємо інформаційну, розвивальну, виховну і мотиваційну.

З метою з'ясування *розвивальної спрямованості* цього виду навчальної літератури (розвивальної функції) у змісті підручників варто проаналізувати завдання, які забезпечують оволодіння молодшими школярами умінням учитися. Поряд із вправами на формування *загальнонавчальних умінь і навичок* (планувати навчальні дії, порівнювати та ін.) використовуються завдання на розвиток *пізнавальних процесів* (уваги, уяви, фантазії; уміння слухати, відчувати, спостерігати тощо), *творчих здібностей* (зокрема літературної творчості).

Відповідно до складових *мотиваційного компонента* (мотиваційної функції) підручників, адресованих молодшим школярам (*емоціогенність змісту навчального матеріалу, способи його дидактичної організації, дизайн навчальної книги*), розроблено методика аналізу цього компонента [8]. Вказана методика передбачає дослідження підручників за такими критеріями: відбір інформації з урахуванням пізнавальних інтересів учнів (використання цікавого пізнавального матеріалу, жанрової різноманітності творів, висвітлення особистісно значущих тем), забезпечення відповідних характеристик змісту навчального матеріалу (емоційність, цікавість,

доступність, ціннісність); наявність практичних робіт, дидактичних ігор, засобів для емоційно-оцінної діяльності, групових форм роботи, певних способів викладу, розвивальних засобів, засобів цілепокладання; відповідність гігієнічним, естетичним та дидактичним критеріям дизайну підручника.

Аналіз сучасного підручничкового забезпечення початкової школи засвідчує, з одного боку, варіативність навчальної літератури для цієї ланки освіти, а з іншого – домінування у цьому процесі двох типів підручників – інтегрованих та паралельних (альтернативних).

Ознаки *інтегрованого підручника*, що об'єднує навчальний матеріал кількох освітніх галузей, достатньо чітко відображені у «Горішку» – інтегрованому підручнику для 1 класу, який охоплює базовий зміст таких навчальних предметів: навчання грамоти, математика, ознайомлення з навколишнім (авт. М. С. Васьуленко, Н. М. Бібік, Л. П. Кочина). Інтегруючою основою книги вибрано загальнонавчальні уміння і навички, а основною формою репрезентації інтегрованого змісту – завдання і вправи, складені з урахуванням змістового, мотиваційного та процесуального компонентів навчання.

Окрему групу складають підручники для інтегрованих навчальних курсів. Так, наприклад, зміст підручників з навчального предмета «Я у світі», 3, 4 клас (авт. Н. М. Бібік), які реалізують освітню галузь «Суспільствознавство» Державного стандарту початкової загальної освіти, спрямовується на соціалізацію особистості молодшого школяра шляхом засвоєння таких тем:

«Людина», «Людина серед людей», «Людина в суспільстві», «Людина у світі». Змістове наповнення цього курсу передбачає взаємозв'язок усіх елементів змісту освіти як засобу інтеграції навчального матеріалу: знань про навколишній світ і місце в ньому людини, відповідних способів діяльності, досвіду творчої діяльності, ціннісного ставлення до природного та соціального середовища.

Особливості побудови *паралельних (альтернативних) підручників* помітні на основі зіставлення навчальних книг з літературного читання (авт. О. Я. Савченко; авт. В. О. Науменко). Об'єднує зазначені підручники те, що вони складені відповідно до навчальної програми з цього навчального предмета; реалізують змістові лінії Державного стандарту з літературного читання; Міністерство освіти і науки України рекомендує їх як основні для використання у школах з українською мовою навчання. На основі структурно-функціонального підходу доведено, що концепції обох підручників продумані, оригінальні, науково обгрунтовані, націлені на літературний розвиток школярів, а технологія пред'явлення знань – авторська.

Технологія аналізу потенційних можливостей підручників щодо формування в учнів початкової школи *уміння вчитися як ключової компетентності початкової загальної освіти* передбачає такі процедури пред'явлення у підручниках знань про культуру розумової праці, про змістову

основу загальнонавчальних умінь і навичок, про вміння вчитися як інформаційну цінність (у формі предметно орієнтованих, інструментально орієнтованих та ціннісно орієнтованих текстів); наявність засобів (навчальних завдань і вправ) для формування вмінь організувати робоче місце, планувати навчальні дії, працювати з підручником, аналізувати, порівнювати, узагальнювати, здійснювати само- і взаємоконтроль; використання ціннісно орієнтованих текстів, націлених на усвідомлення учнями значущості знань, формування стійкого інтересу до навчання [2].

Нами розроблена низка інших (вузько аспектних) *методик аналізу підручників для початкової школи* (аналіз підручника/підручників під певним кутом зору), з якими варто ознайомити учителів, зокрема підручничкового забезпечення початкової школи з окремої освітньої галузі; технологічності підручників, адресованих молодшим школярам, та ін. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці форм і методів ознайомлення вчителів із напрацьованими методиками аналізу цього виду навчальної літератури.

Література

1. Зуев Д. Д. Школьный учебник. М.: Педагогика, 1983. – 240 с.
2. Кодлюк Я. П. Ключові компетентності у змісті підручників для початкової школи. Проблеми сучасного підручника. – 2016. – Вип. 17. – С. 182–191.
3. Кодлюк Я. П. Теорія і практика підручникотворення в початковій освіті. – К.: інформаційно-аналітична агенція «Наш час», 2006. – 368 с.
4. Кодлюк Я. Технологія аналізу підручника для початкової школи // Початкова школа. – 2015. – № 2. – С. 8–10.
5. Концептуальні засади реформування середньої освіти «Нова українська школа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://base.kristti.com.ua/wp-content/uploads/2016/10/konczepczya.pdf>
6. Редько В. Г. Конструювання змісту шкільних підручників з іноземних мов: теорія і практика. – К.: Педагогічна думка, 2017. – 628 с.
7. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти. – К.: Грамота, 2012. – 504 с.
8. Хребтова Н. Р. Мотиваційна спрямованість підручників для початкової школи. – Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2010. – 116 с.

УДК 159.923:37.035:316.46

Козак О.В.,
аспірант кафедри практичної психології
ТНПУ імені В. Гнатюка,
практичний психолог Технічного коледжу ТНТУ
імені І. Пулюя

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЛІДЕРСТВА УЧНІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Тема лідерства є однією з найбільш цікавих та динамічних як для наукового співтовариства, так і для суспільства, що починає глибше